

JULES LAGAE (1862-1931)

Aan de medailles van beeldhouwer Jules Lagae werd tot nog toe weinig aandacht geschonken. Kunstlexicons zoals Thieme-Becker en Vollmer vermelden de kunstenaar als medailleur, maar wijden niet uit. Bénézit zegt vaag dat hij de auteur is van "portraits de toutes sortes" (1).

In 1932 publiceerde de dichter Arnold Goffin een monografie over zijn pas overleden vriend. In de lopende tekst werd slechts één medaille vermeld, nl. de Gezellepenning, maar in de overzichtslijst van het werk van de beeldhouwer, somde hij bondig al de tot dan geslagen medailles op (2).

Gustave Vanzype, die drie jaar later een omvangrijke "Notice sur Jules Lagae, membre de l'Académie" schreef, zwoeg over de gedenkpenningen. De lijst met verwezenlijkingen van Lagae nam hij kritiekloos van Goffin over (3).

De bestendige secretaris van de Koninklijke Academie van België, Jacques Lavalleye, behandelde in 1970 de kunstenaar in de "Biographie Nationale". Ik citeer: "Ses attaches avec sa région d'origine comme avec les milieux de la capitale fournissent à Lagae l'occasion d'être l'iconographe de très nombreuses personnalités flamandes et bruxelloises qu'il évoque sous forme de bustes, de statues ou de médailles, suivant sa tendance scrupuleusement réaliste et sur un mode apaisé". Hij stuipt als enig voorbeeld aan de medaille voor Emile de Beco (1923), gouverneur van Brabant (4). Voordien, in 1962, had Hubert Gellynck, directeur van de Stedelijke Academie van Kortrijk, de sculpteur behandeld in het "Nationaal Biografisch Woordenboek" en melding gemaakt van dertien erepenningen (5).

Naar aanleiding van het eeuwfeest van Lagaes geboorte werd te Roeselare op 6 oktober 1962 een gedankteken ingewijd en een retrospectieve tentoonstelling gehouden. Zeventien medailles waren er samengebracht; dit is waarschijnlijk op één na, nl. deze van Gaby Lagae, de ganse produktie (6).

Op de retrospectieve tentoonstelling, die een jaar later te Schaarbeek werd gehouden, werden er vijftien getoond (7).

Jules Lagae zelf vond dit aspect van zijn produktie niet te min om er mee deel te nemen aan tentoonstellingen. Zo exposeerde hij stukken te Brussel in 1900, 1901, 1903 en 1928; te Luik in 1924; te Berlijn in 1903 en te New York in 1910.

Wanneer men zijn produktie vergelijkt met deze van tijdgenoten, zoals Armand Bonnetain, Godefroid Devreese, Josué Dupon, Alphonse Mauquoy en Charles Samuel, om slechts enkele namen te noemen, is ze erg beperkt. Hooguit een twintigtal stukken. Hij was vijftiendertig wanneer hij zijn eerste medaille vervaardigde. Tussen 1897 en 1907 ontwierp hij er vijf; na 1915 volgden er dertien.

Sommige van de vroegste exemplaren vonden hun weerklink in gespecialiseerde publikaties zoals "Médailles Historiques de Belgique" en Forrer (8). Diverse stukken uit de periode van de eerste wereldoorlog werden door Lefébure beschreven (9). Schaarre numismatische gegevens zijn te vinden in publikaties, waarin uitvoerig het verloop van de huldding van de afgebeelde personen wordt

beschreven. Dit was het geval voor Edouard Remy (1905), Jules Van den Hauvel (1907), Emile de Beco (1923) en Jean Verhaeghe (1928).

De hangers en medailles, die in de catalogus volgen, werden mij bereidwillig ter hand gesteld door Mevr. M.J. Portois-Lagae, kleindochter van de kunstenaar. Ze waren het persoonlijk bezit van Lagae. Vandaar het voorkomen van de vermelding "Epreuves d'auteur" op verschillende stukken.

De volledigste openbare collectie bevindt zich in de numismatische verzameling van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, waarvan de catalogus volgende medailles vermeldt: Francqui (1917-18), Liebaert (1919), het s.s. Albertville (1919), de Beco (1923), Ruspoli (1924), Verhaeghe (1928) en Frederic (1928) (10).

Het formaat van zeven stukken is eerder klein en schommelt tussen 35 en 50 mm; de andere variëren tussen 60 en 80 mm.

Veertien stellen personen voor: hoofd of buste van hoogwaardigheidsbekleders, zoals minister, gouverneur, ambassadeur, provincieraadslid of burgemeester; een bevriend kunstenaar of wetenschapsmens; een familielid.

De andere hebben betrekking op een tentoonstelling, een prijskamp, een instelling, een feit. Vier hebben rechtstreeks te maken met het Nationaal Hulp- en Voedingscomité tijdens de eerste wereldoorlog.

Lagae stond bekend voor zijn statische, natuurgetrouwe weergave van de werkelijkheid. Emile de Beco getuigt in dit verband: "*Mr Lagae a le don, lorsque l'on pose devant lui de mlier à son travail des entretiens pleins d'intérêts et de souvenir. Serait-ce le procédé voulu qu'il emploie habituellement, sans que vous vous en doutiez, pour animer vos traits? Toujours est-il que j'ai pu passer ainsi, avec lui, dans mon immobilité apparente, des heures charmantes*" (11).

Slechts twee medailles houden beweging in: galopperende paarden (1900) en de allegorische voorstelling van Kongo (1919). Ook in zijn beeldhouwwerk is beweging een zeldzaamheid.

De voorzijde van enkele medailles zijn schaalverkleiningen van identieke medaillons, o.a. Gezelle, de Beco (1923) en Verhaeghe (1928). Soms is ze de uitwerking van een deel van het medaillon zoals bij Edouard Simon (1902).

Het reliëf van de twee vroegst gemaakte medailles was sterk uitgesproken. Voor Alphonse de Witte was dit een criterium om de Belgische medailleurschool van rond de eeuwwisseling in twee groepen op te dalen: enerzijds deze met zwaar reliëf, nl. werk van Lagae, diens vriend Julien Dillans, Pierre Bracke en Graaf de Lalaing, en deze met zwak reliëf, realisaties van een veel talrijker groep met o.a. Charles Samuel, Alphonse Michaux, Egide Rombaux, Camille Sturbelle, Philippe Wolfers (12). De overdreven dieptedimensie verdween echter bij Lagae vanaf zijn derde ontwerp.

De signatuur van Lagae vertoont de eigenaardigheid dat ze steeds gepaard gaat met een Lotharings kruis, wapenschild van Roeselare.

Ik vestigde hier vroeger reeds de aandacht op {13}. Dit kruis heeft geen vaste plaats. Meestal staat het achter de naam, soms eronder, één enkele keer ervoor.

De signatuur is ofwel in schrijffletters ofwel in drukletters. In de vroegere periode zijn het meestal ingegrifte schrijffletters ; later drukletters in reliëf. Dit is echter geen geldende regel voor datering. Op één stuk verschilt de handtekening tussen voor- en keerzijde.

Van twee stukken was het atelier niet te achterhalen. Aanvankelijk werd de uitvoering aan Wolfers of Wolfers Frères toevertrouwd. In 1900 voor het eerst en sedert 1916 altijd, was het de firma Jules Fonson, gevestigd in de Fabriekstraat 49 te Brussel, die de stukken sloeg. Lefébure geeft als slagatelier Fonson Frères. Ik kon niet achterhalen of dit aan het atelier Jules Fonson gelijkgesteld mag worden. In 1974 nam de N.V. Fibru-Fisch de inboedel over en zette de activiteiten van de firma N.V. Anc. Ets. Fonson verder. Schetsen van Lagaemedailles zijn er bewaard en werden bereidwillig ter inzage gegeven door Mevrouw M.L. Dupont, beheerster-directrice. In dit artikel gebruik ik het woord schets in de zin van een afdruk op papier op ware grootte. De bewering van de "*Revue Belge de Numismatique*" dat P. Fisch in 1902 de Simonmedaille zou uitgegeven hebben, lijkt onwaarschijnlijk, al was een samenwerking met Wolfers toch niet uitgesloten {14}.

Vooraleer de catalogus van de stukken aan te vangen, wens ik van harte André Walgraef te danken, die het fotografisch deel verzorgde.



1. 1897 INTERNATIONALE TENTOONSTELLING VAN BRUSSEL

silver en brons, diameter 70 mm, rand 5,3 mm, Wolfers, geslagen.

Vz. In het midden omarmt de Wijsheid de Nijverheid en de Landbouw, die elkaar de hand reiken. De Landbouw is voorgesteld door een vrouw met lauwerkrans en hoorn van overvloed; de Nijverheid door een gebaarde smid, die een hamer op een aanbeeld laat rusten.

Bovenaan, over een halve cirkel en in reliëf :
EXPOSITION INTERNATIONALE BRUXELLES 1897

Op de afsnede in drukletters en in reliëf :

- links : JUL. LAGAB SCULT
- rechts : WOLFERS FECT

Kz. Langs de rand in reliëf :

ROYAUME DE . BELGIQUE . KONINKRYK . BELGIE .

Het gekroonde wapen van België wordt gedragen door twee klauwende leeuwen. Onder de leeuwen op een banderol :
L'UNION FAIT LA FORCE

De afsnede is leeg. Ze zou gereserveerd geweest zijn voor de vermelding van de naam van de exposant.

Effen rand.

De medaille is in muntslag !

Ter gelegenheid van de Brusselse Internationale Tentoonstelling werd door Charles Van der Stappen een op 150 exemplaren geslagen plakket vervaardigd voor het Uitvoerend Comité van de tentoonstelling (15). Van der Stappen was een oud-leraar

van Lagae aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten te Brussel. Achteraf werkte Lagae in diens atelier. De medaille van Lagae werd door de regering besteld en officieel uitgereikt aan de exposanten. De zilveren uitvoering was een proefslag ter goedkeuring voorgelegd aan de ministers. Van de bronzen uitvoering werden 11.100 exemplaren vervaardigd (16). Er bestaat één exemplaar in lood.

Een model van deze medaille werd op het Brussels Salon van 1901 tentoongesteld (17).



2. 1900 VERBETERING VAN DE PAARDENRASSEN

zilver en brons, diameter 46 mm, rand 7,8 mm, J. Fonsen, geslagen.

Vz. Een paar Brabantse trekpaarden, elk met kopstuk, galopperen naar rechts.

Boven de afsnede, langs de rand in reliëf :
 AMELIORATION . DE . L'ESPECE . CHEVALINE -
 VERBETERING . DER . PAARDENRASSEN

Rechts onder ingegrifte signatuur in schrijffletters :

Jul. Lagae †

Onder de afsnede in reliëf :

KONINKRIJK . BELGIE

Langs rand :

ROYAUME . DE . BELGIQUE

Kz. Tussen dubbele cirkels een sierband bestaande uit een vierdelige vruchtenkrans. Op het effen veld werden achteraf plaats en datum ingegraveerd.

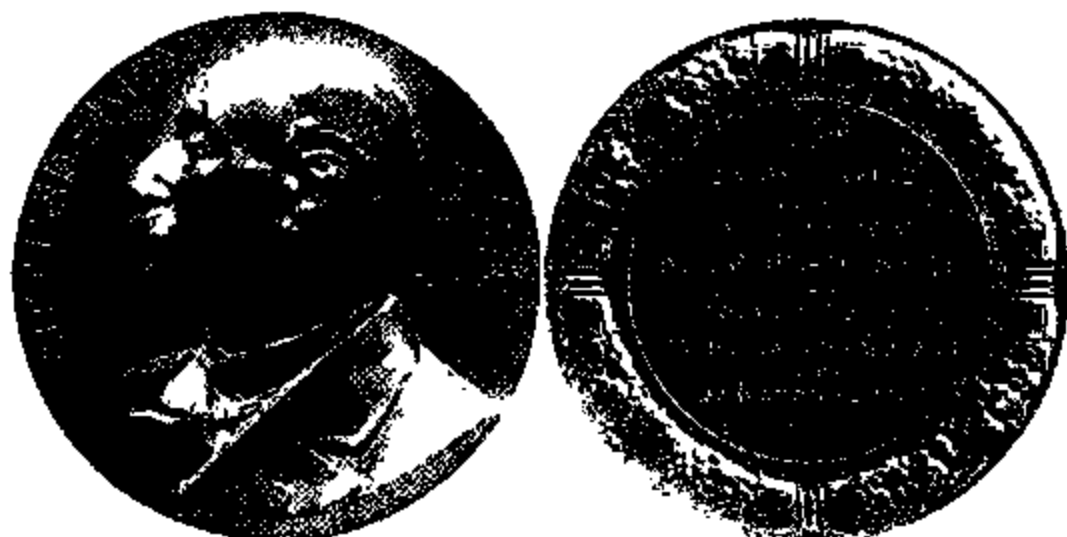
Effen rand.

De medaille werd uitgereikt aan de laureaten van de jaarlijkse paardenwedstrijden verspreid over het land. Ze werd besteld door het Ministerie van Landbouw. Ze bleef in gebruik tot de tweede wereldoorlog.

De firma Fibru-Fisch bewaart een schets van de voorzijde onder het nr. 17.409/Po.

Lagae exposeerde de medaille op de Brusselse Salons van 1900 en 1901 (18).

In 1970 werd ze tentoongesteld op "The International Medallio Exhibition" te New York (19).



3. 1902 EDOUARD SIMON

goud, zilver, brons, diameter 70 mm, rand 6 mm, Wolfers Frères, geslagen.

Vz. Buste van Edouard Simon in profiel naar links.
Links langs de rand in reliëf en met typische punten
in verschillende letters :

EDOUARD SIMON

Rechts van de buste in reliëf :

BOURGEMESTRE

1862 - 1902

Tussen deze lijnen, een gekroond wapenschild met twintig
ruiten, lange rechts gehouden door klauwende leeuw en
staande op een banderol met de vermelding : PÉRUWELZ
Lager de ingegrifte signatuur in schrijffletters :

Jul.Lagae

*

Rz. Tussen cirkel en rand een sierhand met een vierdelige
vruchtenkrans, zoals bij de voorgaande medaille.
Op effen veld elf regels in reliëf, met typische punten
in bepaalde letters :

40 ME / ANNIVERSAIRE / DE SA / NOMINATION / DE BOURGEMESTRE /
— / SOUVENIR DE LA / MANIFESTATION POPULAIRE / DU / 26
OCTOBRE 1902 / —

Effen rand met holle vermelding : WOLFERS FRÈRES FAB

Edouard-Augusta Simon werd te Péruwelz geboren op 24 mei 1825.
In 1855 nam hij de notarisstadie van zijn vader Frédéric-
Edouard over. Hij werd gemeenteraadslid en schepen bij K.B.
van 31 december 1857 en burgemeester van Péruwelz bij K.B.

van 22 oktober 1862. Deze laatste functie, aan het hoofd van een homogeen liberaal kabinet, nam hij zonder onderbreking waar tot zijn dood op 19 december 1902. Op 26 mei 1862 tot provincieraadslid gekozen, werd hij in juli 1875 vice-voorzitter van de Henegouwse Provincieraad. In de periode 1882-1886 was hij volksvertegenwoordiger. Herverkozen in mei 1886 als provinciaal raadslid, werd hij na twee maanden voorzitter van deze raad en bleef dit tot zijn dood.

Hij maakte van Péruwelz een modie, rijke en welvarende stad en genoot een enorm prestige.

Op 26 oktober 1902, twee maanden vóór zijn dood, werd hij voor zijn veertig jaar burgemeesterschap openlijk gevierd. Er werd hem een bronzen medaillon van de hand van Jules Lagae aangeboden. Door een openbare inschrijving werden de nodige fondsen bij elkaar gebracht. De diameter was ongeveer 1 m. Het was een allegorische voorstelling: de Stad, in de vorm van een neergezeten godin, hooft de buste van de burgemeester in een kleiner medaillon aan.

Die dag werd tevens het Edouard Simonpark geopend. Het medaillon werd achteraf geplaatst in een halfcirkelvormige zuil bij de ingang van dit park. Dit monument werd door de familie later aan de stad overgedragen en onthuld op 27 oktober 1907. Tevens werden 20 à 30 plaasteren medaillons, kopieën op ware grootte, en elk gevat in een eiken kader, geschonken. Thans zijn ze spoorloos, maar ze werden eertijds geplaatst in alle klassen van de gemeentescholen en in één der zalen van de twee middelbare scholen (20).

Tijdens de viering in 1902 werden aan de jubilaris, zijn familie, vrienden en de verenigingen, die deelgenomen hadden aan de manifestatie medailles geschonken. In totaal waren er 276 geslagen. De medaille was geen gewone schaalverkleining van het medaillon, zoals Alphons de Witte beweerde, maar de uitwerking van een beperkt deel ervan (21).

Op de Brusselse Triënnale van 1903 en op de Grote Berlijnse Kunsttentoonstelling datzelfde jaar, werden een gouden, zilveren en bronzen exemplaar geëxposeerd (22). Ze werd eveneens tentoongesteld in maart 1910 op de "International Numismatic Exhibition" te New York.

Zowel Forrer (*Peruwelz*) als de "*Revue Belge de Numismatique*" verwarren Perwez in het noordoosten van de provincie Namen met Péruwelz in het zuidwesten van Henegouwen. Volgens dit laatste tijdschrift zou de medaille een uitgifte geweest zijn van P. Fisch uit Brussel, wat niet uitgesloten, maar toch onwaarschijnlijk is (23).

Er bestaat een zilveren exemplaar met het wapenschild in wit en zwart email.



4. 1905 EDOUARD REMY

goud, zilver, brons, diameter 50 mm, rand 2 mm, geslagen.

Vz. Buste van Edouard Remy in profiel naar links.

Langs de rand in reliëf en gescheiden :

EDOUARD REMY

Onder afsnede van de schouder de ingegrifte signatuur
in schrijffletters :

† Jul.Lagae.

Kz. Op een achtergrond vier graanhalmen, tekst over acht
lijnen in reliëf :

1855 - / 1905 / 50^e ANNIVERSAIRE / DE LA / FONDATION /
DES USINES / de WYGMAL / 26 MAI 1905

Effen rand.

Van deze medaille werden 2 exemplaren in goud, 22 in zilver
en 1.200 in brons vervaardigd.

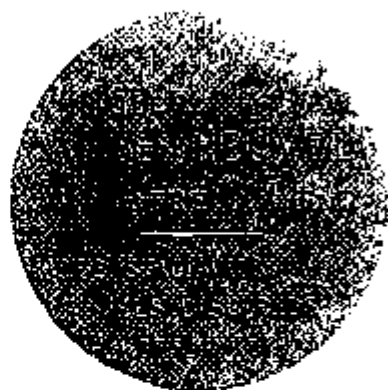
Edouard Remy werd op 4 augustus 1813 te Leuven geboren. In
1855 begon hij te Wijgmaal een bescheiden maalterij en olie-
slagerij. Twee jaar later startte hij, naar Engels model,
als eerste op het kontinent de produktie van stijfsel op ba-
sis van rijst. In 1880 richtte hij een stijfselafabriek op
te Heerdt in Duitsland en in 1891 te Gaillon in Frankrijk.
(In 1902 volgde Hernani in Spanje). Remy was niet alleen
een succesrijk industrieel, maar tevens een edelmoedig filan-
troop.

Hij stichtte te Wijgmaal een onderlinge bijstandskas voor ar-
beiders (1864), een school voor volwassenen in zijn fabriek
(1869), een spaarkas (1870), een hulp- en pensioenfonds voor
weduwen en wezen (1873), een muziekmaatschappij (1873) en
een onderlinge verzekeringsmaatschappij voor vee (1874).
Te Leuven was hij de oprichter van het asiel De Vleeschouwer-
Remy ; het asiel "Oeuvre de l'hospitalité" ; het gesticht
Edouard Remy voor ongeneeslijke zieken ; de kinderkribbe
Edouard Remy ; e.a. Hij overleed te Leuven op 3 maart 1896.

Op 4 maart 1884 werd door de algemene vergadering van aan-
deelhouders van de Commanditaire Vennootschap E.Remy & C^o be-
sloten voor haar stichter een standbeeld op te richten, maar

Remy weigerde formeel. Naast tien jaar na zijn dood werd de beslissing toch uitgevoerd. De realisatie van het monument werd in 1904 aan Lagae toevertrouwd.

De inhuldiging van het marmeren monument (waarvan achteraf de symboliek vernietigd werd door het wegemen van de zijstukken) vond op 28 mei 1905 plaats, dag waarop het vijftigjarig bestaan van de Fabrieken Remy werd gevierd. Aan Lagae werd door Auguste De Becker, Remy's schoonzoon, een etui overhandigd met drie medailles: "*La médaille en or vous dira la grandeur de votre oeuvre ! Celle en argent, sa beauté ! Celle en bronze, sa durée.*" De overige medailles werden uitgedeeld aan de meer dan duizend genodigden voor het banket (24).



5. 1907 JULES VAN DEN HEUVEL

goud, zilver en brons, diameter 50 mm, rand 2,2 mm, geslagen.

Vz. Buste van Jules Van den Heuvel in uniform en in profiel naar links. Ingegrift achter de nek :

MCMVII

Onderaan rechts, onder de afsnede, ingegrifte signatuur in schrijffletters :

Jul.Lagae

†

xz. Op effen veld acht regels in reliëf :

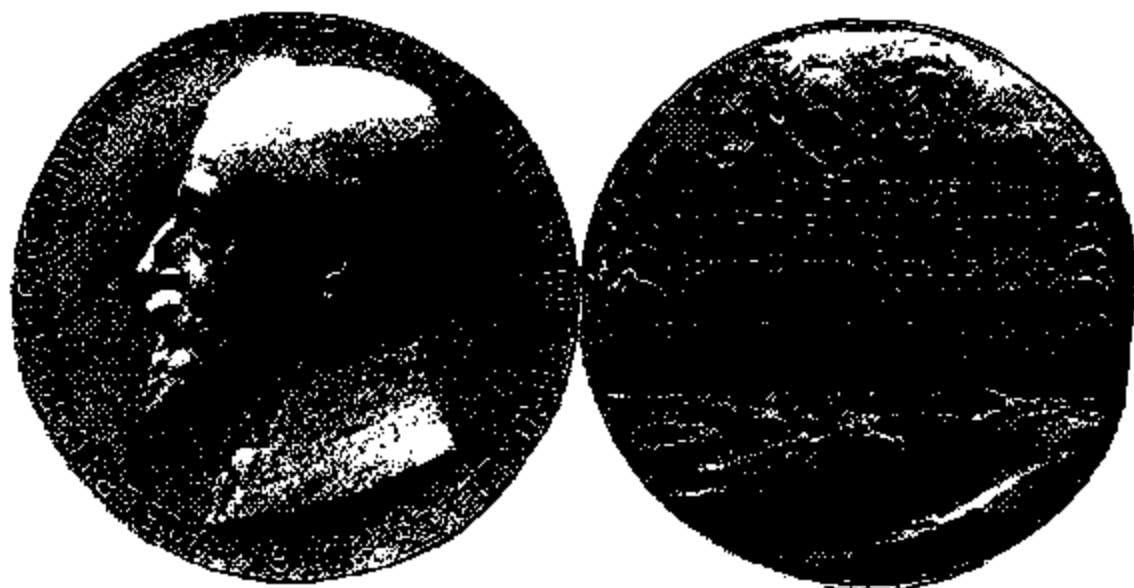
A / JULES / VAN DEN HEUVEL / MINISTRE D'ÉTAT / _____ /
SES . STAGIAIRES / SES . DISCIPLES / SES . AMIS

Effen rand (25).

Jules Norbert Marie Van den Heuvel werd geboren te Gent op 16 november 1854 en overleed er op 22 oktober 1926. Hij promoveerde in 1876 tot doctor in de rechten en doctor in de politieke en bestuurlijke wetenschappen aan de Rijksuniversiteit te Gent en was sedert 1879 ingeschreven bij de Gentse balie. In 1883 werd hij hoogleraar in burgerlijk recht aan de Katholieke Universiteit te Leuven. Van 5 augustus 1899 tot 2 mei 1907 was hij Minister van Justitie. Door een K.B. van 1 mei 1907 werd hij Minister van Staat. Hij was advocaat bij het Hof van Beroep te Gent. In 1918 nam hij deel aan de vredesonderhandelingen en tekende als gevolmachtigde voor België het Verdrag van Versailles (26).

Ter gelegenheid van zijn benoeming tot Minister van Staat werd Van den Heuvel op 22 december 1907 gevierd door zijn stagiaires, leerlingen en vrienden. De privémanifestatie ging door in "La Maison Flamme" opgehouden door de weduwe Flamme in de Brabantdam 15 te Gent. De medailles, waarvan exemplaren in drie metalen, werden uitgereikt aan de Staatsminister en zijn echtgenote, familieleden en vrienden (27). Gellynck dateert ze foutief in 1917 (28).

Lagae stelde ze in 1910 te New York tentoon op "The International Medallic Exhibition" (29).



6. 1916 ALBERTO BLANCAS

brons, diameter 76,5 mm, rand 3,3 mm, J. Fonson, geslagen.

Vz. Buste van Alberto Blancas in uniform en profiel naar links. Rechts van de nek horizontale signatuur in reliëf en drukletters :

JULLAGAE

+

Langs de rand over de ganse omtrek :

ALBERTO BLANCAS MINISTRE DE LA REPUBLIQUE ARGENTINE A
BRUXELLES - 1916 -

Rz. Op effen veld vijf regels in reliëf tussen twee wafstangels :

LA BELGIQUE / A LA RÉPUBLIQUE ARGENTINE / - /
COMITE NATIONAL DE SECOURS / ET D'ALIMENTATION / - /
HOMMAGE DE RECONNAISSANCE

Bovenaan links het wapenschild van de Argentijnse Republiek en rechts van het Koninkrijk België tegen een

bewolkte hemel, die langs de Argentijnse kant opgeklaard is en vier sterren toont.

Onderaan een marinezicht met twee cargo's op een woelige zee.

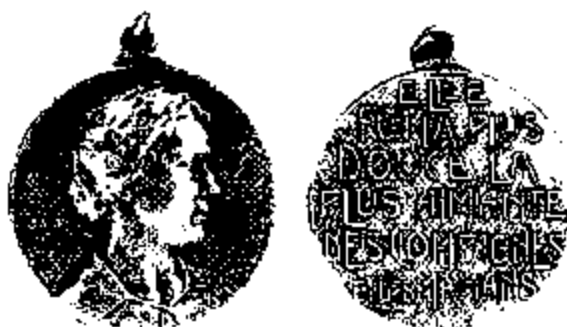
Effen rand.

Lefébure geeft als uitgifdatedatum februari 1916 ; als materie "médaille argenteé" en als slagatelier Fonson Frères (30).

Coffin en Vanzype spreken foutief over *Alancas* (31).

De firma Fibru-Fisch bewaart een schets van de voorzijde onder het nr. 17.407.

De Argentijnse Ambassade reageerde niet op een vraag naar biografische gegevens over Blancas.



7. 1916 GABY LAGAE

hanger, zilver, diameter 34 mm, rand 1,4 mm, J. Fonson, geslagen.

Vz. Buste van Gabriëlle Lagae ; hoofd in profiel naar rechts ; schouders in vooraanzicht.

Links in reliëf ter hoogte van de nek :

GABY

Rechts van de schouder de ingegrifte signatuur in schrijffletters en het jaartal :

Jul.Lagae

‡ 1916

Kz. Op effen veld zes regels in reliëf :

ELLE / FUT LA PLUS / DOUCE, LA / PLUS AIMANTE /
DES COMPAGNES / ET DES MAMANS

Effen rand met onderaan hol en dwars de letter A

Gaby of Gabriëlle Maréchal was de schoondochter van de kunstenaar. Ze werd te Elsene geboren in 1894 en benam zich het leven te Bordeaux op 6 mei 1916, nauwelijks een half jaar na de geboorte van haar zontje Jules Auguste - ter ere van de koning altijd Albert genoemd - geboren in diezelfde stad op 25 november 1915. Gaby was gehuwd met de oudste van de drie kinderen van Jules Lagae, nl. Raymond Lieven, geboren te Schaarbeek op 13 augustus 1889. Als onderluitenant werd hij zwaar gewond op het einde van de eerste wereldoorlog en

overleed in een veldhospitaal te Zomergem op 27 oktober 1918. Hij was landbouwingenieur, gediplomeerde van het Hoger Landbouwinstituut van de Staat te Gembloux, voor welke instelling Lagae een halfverheven bronzen beeldwerk vervaardigde : een geknielde engel die de doden kroont : negentien geaneuvelde oud-leerlingen, waaronder Raymond, elk afgebeeld in kleinere bas-reliëfs.

Deze hanger werd nooit tentoongesteld ; ook niet op de retrospectievas.

Hoewel bij J. Fonson geslagen, is bij Fibru-Fisch geen schets bewaard.

De oplage was wellicht zeer beperkt en bestemd voor familieleden en vrienden.

Lafébre plaatet haar uitgave op 23 april 1917. Zijn schrijfwijze van de naam *Lagae*, is fout, evenals zijn vermelding brons voor de materie en het feit dat Gaby in ballingschap te Parijs overleed.

Hij vermeldt als slagatelier Ponson Frères (32).



8. 1917 EMILE FRANCOU

brons, diameter 76 mm, rand 4,5 mm, J. Fonson, geslagen.

- Vz. Hoofd van Baile Francqui in profiel naar links.
 Rechts van de nek, vertikaal en dwarsstaand naar links
 de signatuur in reliëf en drukletters :
 JUL.LAGAE
 Langs de rand in reliëf :
 - links : EMILE FRANCOU
 - rechts : MDCCCXVII

Kz. Op het voorplan een allegorische voorstelling van de Barmhartigheid : een zittende, langgedrapeerde vrouw in doorschijnend gewaad en in vooraanzicht. Ze maakt met de rechterhand het V-teken en houdt beschermend de linkerarm om een naakt jongetje. Beiden bevinden zich op een stuk verwoeste muur. Op de achtergrond, links een boot en rechts een deel van een vernielde stad met kerk. Links van de rechtervoet de ingegrifte signatuur in schrijffletters :
Jul. Lagae

★

Het omschrift in reliëf langs de rand beslaat de volle omtrek :
TEMOIGNAGE . D'ADMIRATION . DE . SES . COLLABORATEURS .
DU . COMITE . NATIONAL . DE . SECOURS . ET . D'ALIMENTATION -

Effen rand met de holle vermelding : EPREUVE D'AUTEUR

Lefébure dateert de medaille van september 1917 en geeft als slagatellier Fonson Frères (33).

Voor biografische gegevens over Emile Lucien Joseph Francqui (Brussel 25 juni 1863 - Overijse 16 november 1935) zie de artikels van Fernand Baudhuin in de "Biographie Nationale", deel 34, supl. deel 3, fasc. 1, 1961, p. 362-370, en van Léon Anciaux in de "Biographie coloniale belge", deel 4, 1956, p. 311-319.

In de periode 1914-1918 was Francqui voorzitter van het uitvoeringsorgaan van het Nationaal Hulp- en Voedingscomiteit, gesticht op 5 september 1914. Van bij het begin van de eerste wereldoorlog waren er grote moeilijkheden bij de voedselbevoorrading van onze steden en industriegebieden, daar de omvangrijke voedselreserves te Antwerpen in handen van de Duitsers waren gevallen. Ons land kon niet in zijn eigen behoeften voorzien. Voor de bevoorrading uit het buitenland werd te Brussel in de schoot van de "Société Générale de Belgique" een Nationaal Comiteit opgericht. De idee ging uit van Ernest Solvay. De organisatie werd toegewezen aan Emile Francqui. Hij trad met toestemming van de bezetter in contact met Herbert Hoover, die later president van de V.S. zou worden, een vriend uit zijn verblijf in China in de periode 1896-1902. Deze werd voorzitter van de "Commission for Relief in Belgium" en organiseerde de aankoopcentrales. Als verbindingsman fungeerde Brand Whitlock, de V.S.-ambassadeur te Brussel. Oorspronkelijk rezen er bezwaren van de geallieerden, vooral Engelsen, die een volledige blokkade van het continent wilden behouden. Francqui kon bekomen dat de Duitsers de levensmiddelen niet voor eigen gebruik in beslag namen. Te Londen, Rotterdam en Brussel werden kantoren van de "Commission for Relief" gevestigd. De bevolking werd geravitailleerd langs provinciale en lokale comités. Zowel Francqui als Solvay werden voor hun verdiensten benoemd tot Minister van Staat op 21 november 1918 (34).

Later, in 1926, vervaardigde Lagae de marmeren buste van Francqui. Ze bevindt zich in de Nationale Bank te Brussel.

De firma Fibru-Fisch bezit de schetsen van voor- en keerzijde van de medaille onder de nrs. 17.402 en 17.402 A/Po.



9. 1918 JULES BUYSSENS

brons, diameter 51 mm, rand 2,4 mm, J. Fonson, geslagen.

Vz. Buste van Jules Buyssens naar links.

Rechts van de nek in reliëf over vijf regels :
 AAN . / MYNEN . VRIEND / JUL. BUYSSENS / JULLAGAE † /
 1918 .

Rz. Op effen veld elf regels in reliëf :

MANIFESTATION /JULES BUYSSENS/ - 24 JUIJN 1934 - /
 TEMOIGNAGE DE VIVE / GRATITUDE ET D'ADMIRATION /
 DE LA PART DE SES AMIS / ET DES MEMBRES DU NOUVEAU /
 JARDIN PITTORESQUE / DONT IL EST LE / FONDATEUR ET /
 L'ANIMATEUR

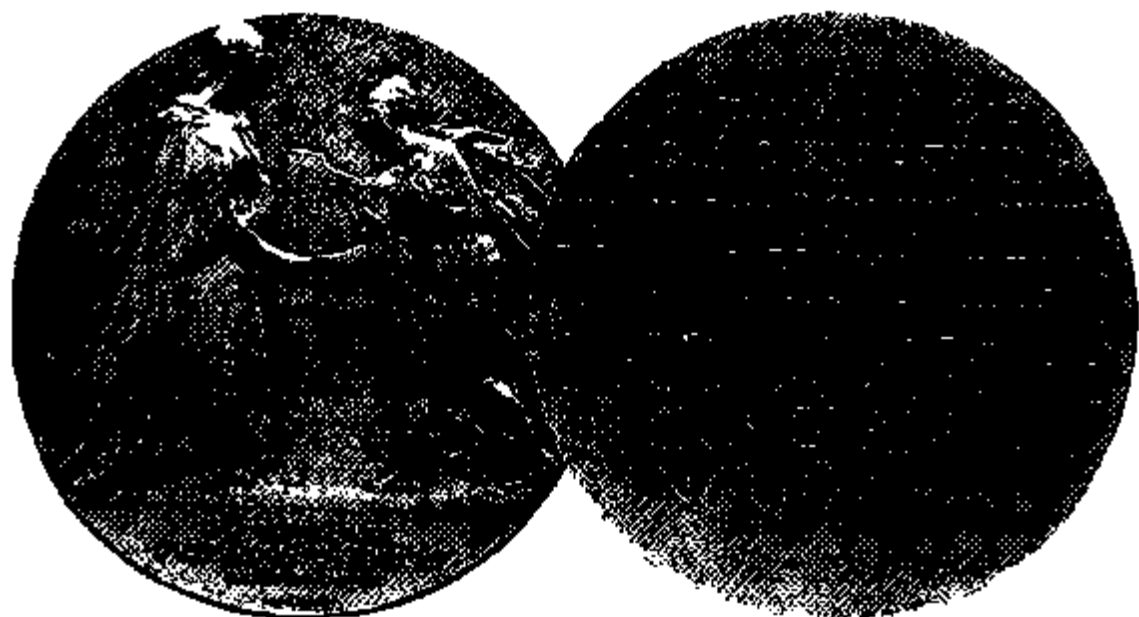
Effen rand met holle vermelding : J. FONSON

De tuinarchitect Jules Buyssens werd op 8 december 1872 te Waarnaarde geboren en overleed te Ukkel op 15 april 1958. Sedert 1903 was hij inspecteur van de openbare aanplantingen van de stad Brussel. In 1913 stichtte hij het geïllustreerde blad "*Le nouveau jardin pittoresque*" om te ageren tegen de heersende banaliteit in de tuinaanleg. Hij was onze briljantste tuinarchitect uit de eerste helft van de eeuw en genoot een internationale bekendheid. Belangrijke realisaties waren de Alpentuin op de Internationale Expositie van Reims in 1903, de tuin van het Belgisch paviljoen op de "*Exposition des arts décoratifs*" te Parijs in 1925, de in terrassen aangelegde tuin voor Ter Kamerenabdij te Brussel tussen 1930 en 1932 en de tuinen van de Brusselse Expo 1935 (35).

Buyssens was bevriend met Lagae van wiens buitenverblijf aan de Mechelse Steenweg te Sterrebeek hij de tuinaanleg had verzorgd.

Een nieuwe variëteit seringen, door hem ontwikkeld, gaf hij de naam "*Madame Lagae*" (36).

De voorzijde van de medaille, in het Nederlands, werd door Lagae in 1918 vervaardigd. De medaille werd in 1934 postuum geslagen (Lagae overleed in 1931) op last van vrienden en leden van "*Le nouveau jardin pittoresque*" en van een Frans-talige tekst op de keerzijde voorzien.



10. 1919 S.S. ALBERTVILLE

brons, diameter 80,5 mm, rand 3,3 mm, J. Fonson, geslagen.

Vz. Allegorische voorstelling waarin België, een gehelmde vrouw in lang geborduurd kleed en typische Vlaamse kapsantel, Kongo verwelkomt, een jonge, iets kleinere negerin, in wijd golvende sluier, blootsvoets en met halsnoer. Ze reiken elkaar de hand op de Antwerpse kade waar de Albertville gemeerd ligt. Op de achtergrond de Schelde met een reilboot; het silhouet van Antwerpen met O.L.Vrouwetoren; een lucht vol zeewan. Ingegrift jaartal links onder België: 1919
Ingegrifte signatuur in schrijffletters rechts onder Kongo: Jul.Lagae*

Op de afsnede in reliëf:

COMPAGNIE . BELGE / MARITIME . DU . CONGO /
SOCISME . ANONYME

Gans onderaan hollse vermelding: EPREUVE D'AUTEUR

Rz. Op een effen veld acht regels in reliëf:

LE . 7 . MARS . 1919 / LE . S/S . ALBERTVILLE /
VENANT . DV . CONGO RENTRE / POVR . LA . PREMIERE .
FOIS / EN . BELGIQUE . LIBERER / ET . ACCOSTE . AVX .
QVAIS / DE . LA . METROPOLE / NATIONALE

Effen rand met hollse vermelding: J. FONSON

Lefébure geeft als uitgifdatedatum 1 mei 1920. Als slagatellier vermeldt hij Fonson Frères. De opdrachtgever was het "Département des Colonies du Gouvernement belge" (37).

Op 7 maart 1919 voer het s.s. *Albertville* als eerste Kongoboot na de bevrijding de Antwerpse haven binnen. Op het gelegenheidsbanket zat Minister Francoqui, voorzitter van het Nationaal Comité, de eretafel voor.

Opvallend is de gelijkens van de voorsijde van de medaille met het iets later door Lagae vervaardigde monument van de Belgische erkentelijkheid voor de Franse gastvrijheid. Het werd opgericht te Le Havre, waar de Belgische regering en de verschillende legerdiensten vier jaar lang een onderkomen hadden gevonden. De intekening voor de oprichting was al tijdens de oorlog geopend onder de Belgen in het buitenland. In de tweede helft van 1921 werd de uitvoering ervan aan Lagae toevertrouwd. Het monumentale bronzen werk van 5 m hoogte op een sokkel van 6 m werd op 4 augustus 1924 ingehuldigd (38).

Arnold Goffin geeft er de volgende beschrijving van: *"La Belgique et la France sont personnifiées, avec la plus parfaite simplicité, sous l'aspect de deux jeunes femmes, d'une taille un peu inégale. La France, drapée dans une robe sous laquelle se devinent ses formes, accueille la Belgique, enveloppée dans les plis de sa large cape paysanne, en étreignant des deux mains la main qu'elle lui présente."* (39).

De firma Fibru-Plech bezit de schets van de voorszijde van deze medaille onder het nr. 17.408/Fo.



11. 1920 AFDELING KLEDING VAN HET NATIONAAL HULP- EN VOEDINGS-COMITEIT

silver, brons en geelkoper, diameter 34,5 mm, rand 2 mm, J. Fonson, geslagen.

Vz. Een vrouw in licht gewaad is tot kniehoogte afgebeeld. Ze zit naar en is naar rechts gekeerd. Haar hoofd is in voorzicht. Ze schenkt of ontvangt een kledingstuk.

Rechts onder signatuur in reliëf en in drukletters :
JUL. LAGAE

+

Kz. Op een effen veld elf regels in reliëf :
COMITÉ / NATIONAL DE / SECOURS ET / D'ALIMENTATION / - /
DIVISION / DU VETEMENT / - / HOMMAGE DE RECONNAISSANCE /
1914 - 1918

Onderaan helle vermelding : EPREUVE D'AUTEUR

Effen rand.

De keerzijde werd met de hand gegraveerd (40).

Lefébure geeft als verschijningsdatum 18 november 1920 (41).

De Generale Maatschappij deelde mee over deze afdeling van het Nationaal Hulp- en Voedingscomitéit geen gegevens te bezitten.



12. 1921 (?) JAN MAHIEU - LIEBAERT

brons, diameter 70,5 mm, rand 4,5 mm, J. Fonson, geslagen.

Vz. Buste van Jan Mahieu in profiel naar rechts.

Rechts langs rand in reliëf :

JAN , MAHIEU - LIEBAERT

Links van de nek gesigneerd in reliëf en schrijffletters :
Jul.Lagae



Rz. Op effen veld, binnen een parelrand, een dubbelomlijnd patriarchaal kruis, wapenschild van Rosselars. Tussen de dwarsbalken en gescheiden door de opstaande balk :
MDCCCCXIV MDCCCCXVIII

Effen rand met holle vermelding : J. FONSON

Jan Maria Jozef Alphons Petrus Mahieu werd op 12 november 1874 te Rosselars geboren en overleed er op 16 juni 1947, amper twee dagen na zijn echtgenote Marguerite Marie Louise Henriette Auguste Liebaert, geboren op 15 februari 1877 te Kortrijk als dochter van Minister Julien Liebaert (1848-1930). Hij werd katholiek gemeenteraadslid in zijn geboortestad op 15 oktober 1903 en op 12 januari 1908 burgemeester, wat hij tot 1946 ononderbroken zou blijven.

Van 2 juni 1912 tot 1921 was hij volksvertegenwoordiger voor het arrondissement Roesselare-Tielt en van 20 november 1921 tot 1939 senator (42).

De medaille is ongedateerd. Lefébure maakt er geen melding van. Gellynok geeft als uitgiftedatum 1919 (43). Dit is onwaarschijnlijk, want de lokale pers maakt geen melding van enige viering in de door de oorlog fel geteisterde stad. Wel werd op 27 december 1919 in de gemeenteraad voorgesteld een straat naar de burgemeester te noemen voor zijn talrijke bewezen diensten vóór, tijdens en na de oorlog (44).

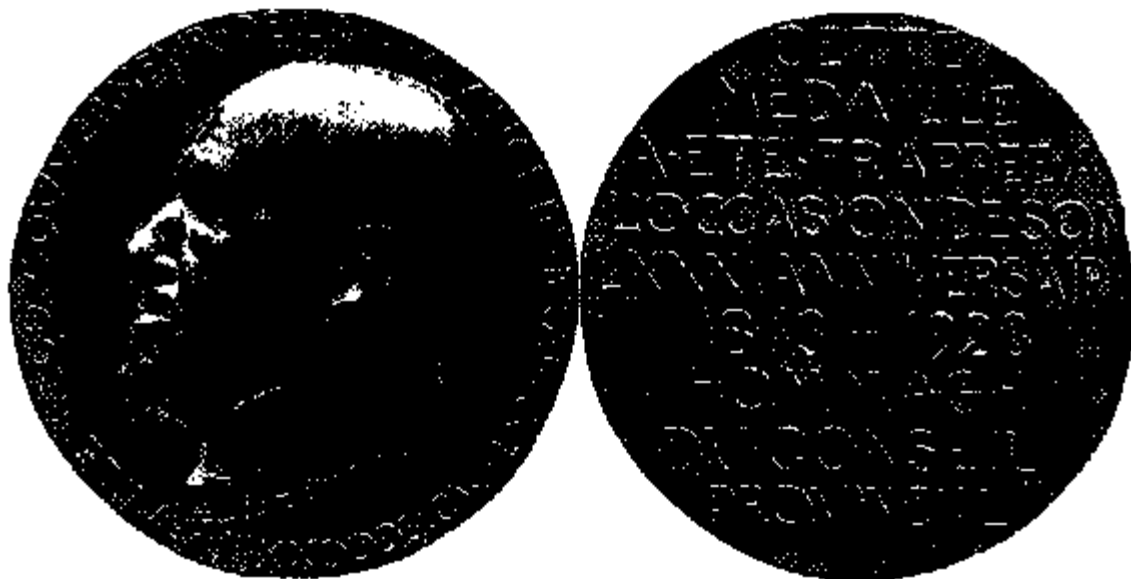
Begin oktober 1921 werd hij door de Katholieke Burgerbond van Roesselare gevierd "om de vaderlijke zorg waarmede de Heer Burgemeester den nood zijner medeburgers gelenigd heeft gedurende en na dezen droevigen oorlog." De geschenken die men hem wou aanbieden, nl. zijn bronzen borstbeeld door Jules Lagae en een schilderij van Alfons Blomme "De heropbouw van Roesselare", waren nog niet klaar (45).

Werd de medaille voor deze gelegenheid geslagen?

De mogelijkheid dat ze vervaardigd werd voor de zogenaamde "Heropbouwfeesten" op 15 augustus 1925, toen het door Lagae vervaardigd gedenkteken aan het Roeseleers stadhuis ingewijd werd, lijkt me te laat. Temeer dat Lagae de medaille tentoontstelde op de Luikse triënnale van 1924 (46).

In de beschrijving van de verzameling van munten en penningen van de Kamer der Volksvertegenwoordigers wordt als slagjaar 1919 opgegeven, terwijl W. Van Den Steens in zijn "Portretpenningen van leden van de wetgevende kamers" 1923 vermeldt (47).

De firma Fibru-Fisch bewaart een schets van de voorsijde onder nr. 17.405/Fo.



13. 1923 EMILE DE BECO

brons, diameter 75,2 mm, rand 3,2 mm, J. Fonson, geslagen.

Vz. Buste van Emile de Beco in uniform en profiel naar links. Rechts van de nek in reliëf, vertikaal en dwars naar links gesigneerd in drukletters :
JUL.LAGAE *

Langs de rand over de ganse omtrek :

. EMILE . BECO . GOUVERNEUR . DE . LA . PROVINCE . DE .
BRABANT . MCCCCXXIII .

Kz. Op effen veld negen regels in reliëf :

CETTE / MEDAILLE / A . ETE . FRAPPEE . A / L'OCCASION .
DE . SON /LXXX^e ANNIVERSAIRE / 1843 - 1923 / HOMMAGE /
DU . CONSEIL / PROVINCIAL

Onderaan holle vermelding : EPREUVE D'AUTEUR

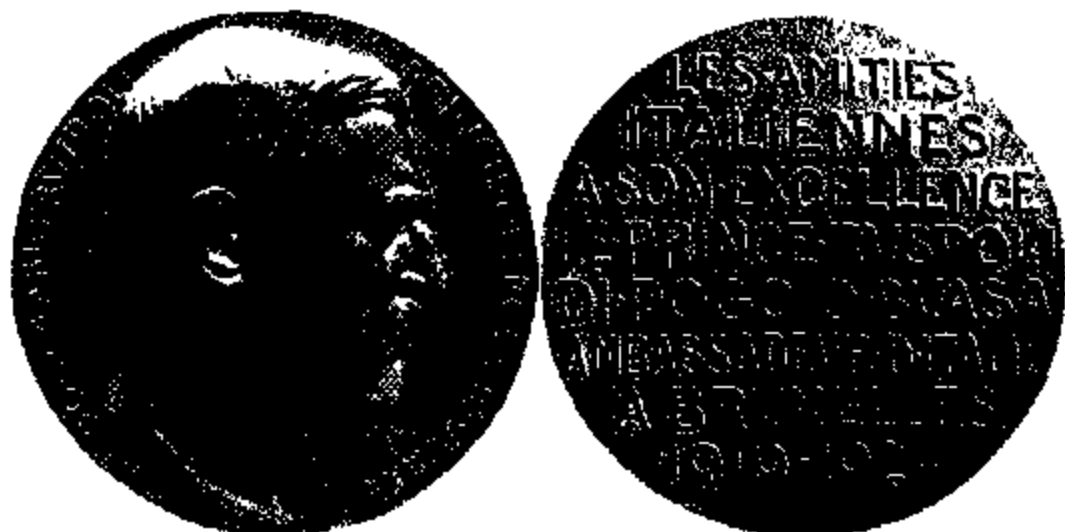
Effen rand met holle vermelding : J.FONSON

Baron Henri Emile Marie de Beco werd op 22 juli 1843 te Choquier geboren. Hij promoveerde op 9 augustus 1864 tot doctor in de rechten aan de Leuvense Universiteit. In 1866 trad hij in dienst als ambtenaar bij het Ministerie der Spoorwegen. Van 1871 tot 1878 was hij partikulier sekretaris van de Minister van Binnenlandse Zaken Delcour. In 1878 werd hij directeur van de dienst "Hygiène de la Voirie et des Cours d'Eau" bij de Administratie der Provinciale Zaken. In 1884 werd hij kabinetschef van Minister Jacobs van Binnenlandse Zaken. Hij was de voornaamste medewerker van Minister Beernaert voor het opstellen van de wet op de arbeidsworingeren. In 1888 werd hij sekretaris-generaal van het Ministerie van Landbouw, Industrie en Openbare Werken. Tenslotte werd hij gouverneur van Brabant van 5 april 1906 tot 5 september 1928 (48).

Op 24 juli 1923 werd hij gevierd in de provincieraad ter gelegenheid van zijn tachtigste verjaardag. Dit tesamen met de heer Laneau, voorzitter van de raad. Voor deze gebeurtenis werden vier medaillons vervaardigd, twee de Beco voorstellend door Lagae, het andere paar met de beeltenis van Laneau door Dubois. Een exemplaar van elk werd aan de jubilarissen geschonken, terwijl het andere paar achteraf ingemetseld werd in de muur van de provincieraadszaal, waar ze zich nog bevinden. In het bijzijn van Jules Lagae werd meegedeeld dat :
"Le conseil provincial a voulu qu'une noble matière perpétue également les traits des visages vénérés et a pris, à l'unanimité, la résolution suivante : des médailles seront frappées à l'effigie de M. Le Gouverneur Beco et de M. Le Président Laneau." (49).

De voorzijde van de medaille is een schaalverkleining van het medaillon. De medaille werd op het Driejaarlijkse Salon te Luik tentoongesteld van 10 mei tot 29 juni 1924 (50).

De firma Fibru-Fisch bewaart een schets van voor- en keerzijde onder de nummers 17.404/Fo en 17.417/Fo.



14. 1924 DON MARIO RUSPOLI

brons, diameter 71 mm, rand 4,8 mm, J. Fonson, geslagen.

Vz. Hoofd van Don Mario Ruspoli in profiel naar rechts. Links van de nek in reliëf, vertikaal en dwars naar links gesigneerd in drukletters :

JULLAGAE +

Langs de rand in reliëf en gescheiden :

DON . MARIO . RVSPOLI PRINCE . DI . POGGIO . SVASA

Kz. Op effen veld acht regels in reliëf :

LES . AMITIES / ITALIENNES / A . SON . EXCELLENCE /

LE . PRINCE . RVSPOLI / DI . POGGIO . SVASA /

AMBASSADEUR . D . ITALIE / A . BRUXELLES / 1919 - 1924

Effen rand.

Domenico Gardella, cultureel attaché bij de Italiaanse ambassade, deelde mee dat over Don Mario Ruspoli geen gegevens in de archieven bewaard zijn.

Van de medaille bestaat er een exemplaar in lood met enkel de afbeelding van de voorzijde.

De firma Fibru-Fisch bewaart een schets van de voorzijde onder het nr. 17.403/Fo.



15. 1925 EMILE GALLEMAERTS

brons, diameter 61,5 mm, rand 3 mm, J. Fonson, geslagen.

Vz. Buste van Emile Gallemaerts in profiel naar rechts.
Langs rand, over volledige omtrek :

. A . EMILE . GALLEMAERTS . SES . BIEVES . SES . AMIS .
MLCCCCXV

Kz. Op effen veld acht regels in reliëf :

TENOIGNAGE / DE / RECONNAISSANCE / POUR . LES .
SERVICES / RENDUS . A / L'ENSEIGNEMENT / CLINIQUE /
1900 - 1925

Effen rand.

De oogarts Emile Gallemaerts werd op 13 juli 1860 te Halle geboren en overleed er op 31 december 1935. Hij promoveerde aan de Brusselse Vrije Universiteit tot doctor in de natuurwetenschappen in 1883 en tot dokter in de geneeskunde in 1886. In 1890 werd hij assistent en achteraf verklaider voor histologie bij prof. Rommelaere. Van 1905 tot 1925 was hij hoogleraar oogheelkunde. In 1896 was hij medestichter van de *Société belge d'ophtalmologie*. Sedert 1901 corresponderend lid, klom hij op tot voorzitter in 1927 van de Koninklijke Academie voor Geneeskunde. Hij is de vader van de magnetische sideroscopie (1892). Zijn wetenschappelijke activiteit was enorm : om en bij de 125 publikaties voornamelijk in vaktijdschriften. Daarenboven was hij een briljant chirurg.

Gallemaerts was een vriend van Lagae. Hij bezat een villa, grenzend aan het buitenverblijf van de beeldhouwer te Koksijde en hield zich daar bezig met schilderen en componeren. De medaille werd hem door zijn vrienden en leerlingen geschonken bij zijn opruiming (51).

De firma Fibru-Fisch bezit een schets van de voorzijde van de medaille onder het nr. 17.412/Po.



16. 1926 LEON FREDERIC

brons, diameter 60,5 mm, rand 4,5 mm, J. Fonson, geslagen.

Vz. Busta van Léon Frederic in profiel naar links.

Links lange de rand in reliëf :

LEON FREDERIC

Rechts van de nek in reliëf, vertikaal en dwars naar links gesigneerd in drukletters :

JUL. LAGAE ✚

Kz. Op effen veld zeven regels in reliëf :

LA / SOCIÉTÉ . ROYALE / DES . BEAUX . ARTS / HOMMAGE /
AV . PEINTRE / LEON . FREDERIC / 1926

Effen rand met hol inschrift : J. FONSON

Voor de biografische gegevens over baron Léon Marie Frederic (Brussel 26 augustus 1856 - 27 januari 1940), vermaard portret-, genre- en historieschilder, zie Thieme-Becker "Allgemeines Lexikon", deel 12, 1916, p. 403-404 ; E. De Seyn "Dict. Biogr.", deel 1, 1935, p. 468-469 ; H. Vollmer "Allgemeines Lexikon", deel 2, 1955, p. 152 ; E. Bénézit "Dictionnaire", deel 4, 1976, p. 510-511.

Léon Frederic was een academiëvriend van Jules Lagae en tevens een familielid. Zijn nicht Rosa Frederic huwde Jan Lagae, Jules' jongste zoon (52).

In 1926 vervaardigde Lagae het borstbeeld van de toen zeventigjarige schilder en het medaillon dat op de voorgevel van zijn huis op de Haachtse Steenweg 4 te Schaarbeek ingemetseld werd. Jaren voordien had Lagae reeds een medaillon van de jongere Frederic vervaardigd.

Van de medaille bestaat er een exemplaar in lood met enkel de afbeelding van de voorzijde.

De firma Fibru-Fisch bewaart een achets van voor- en keerzijde van deze medaille onder de nummers 17.411/Fo en 17.411 A.



17. 1928 JEAN VERHAEGHE

brons, diameter 60,5 mm, rand 3 mm, J. Fonson, geslagen.

Vz. Buste van Jean Verhaeghe in uniform en profiel naar rechts. Langs de rand in reliëf en gescheiden :

18 . J.VLI . 1878 18 . J.VLI . 1928

Links van de nek in reliëf, vertikaal en dwars naar rechts gesigneerd in drukletters :

JUL.LAGAE †

Rz. Op effen veld tien regels in reliëf :

HVLDE / VAN . DEN / PROVINCIERAAD . VAN / WEST .

VLAANDEREN / AAN . DEN . HEER / JEAN . VERHAEGHE /

SEDERT . 50 . JAAR / LID . DER / BESTENDIGE / DEPUTATIE

Onderaan holle vermelding : EPREUVE D'AUTEUR

Effen rand met hoi inschrift : J. FONSON

Jean-Joseph Verhaeghe werd geboren op 15 oktober 1842 te Wervik en overleed er op 31 augustus 1930. Zoals zijn vader Jean Sr. was hij handelaar in zijn geboortestad en actief in de gemeentelijke en provinciale politiek. In de periode 1868 - 1880 was hij gemeenteraadslid. Op 24 mei 1869 werd hij als katholiek provincieraadslid voor het kanton Wervik gekozen. Aangesteld op 4 juli 1869 bleef hij dit gedurende 60 jaar. Op 18 juli 1878 werd hij als lid van de Bestendige Deputatie verkozen en bleef dit naar dan vijftig jaar. Voor de verkiezingen van 9 juni 1929 stelde hij zich geen kandidaat meer. Hij liet zich vooral in met landbouwproblemen. Tijdens de eerste wereldoorlog was hij voorzitter van het Provinciaal en bestuurslid van het Nationaal Sulp-en Voedingscomiteit te Brussel.

Verhaeghe werd een eerste maal door de Provincieraad gevierd in 1919 voor zijn vijftigjarig jubileum. Op 18 juli 1928 werd hij tezamen met de provincieraadsheer Edouard Jean in de feestzaal van het Provinciaal Hof gehuldigd. Ter dier

gelegenheid was hij door de koning bevorderd tot Commandeur in de Kroonorde en in de Leopoldsorde. Hij kreeg zijn afbeelding in medaillonvorm, vervaardigd door Lagae, die op de plechtigheid aanwezig was. Bij het einde van de feestzitting werd aan elke genodigde een bronzen herinneringsmedaille overhandigd, waarvan de voorzijde een schaalverkleining was van het medaillon.

Daar de Raad van oordeel was dat de kosten van deze viering niet op de provinciale begroting konden geïmputeerd worden, beslisten alle provincieraadsleden één zitpenning af te staan om de plechtigheid te bekostigen (53).

De firma Pibru-Fisch bezit een schets van de voorzijde van de medaille onder het nummer 17.413/Po.



18. (?) GUIDO GEZELLE

brons, diameter 60 mm, rand 2,2 mm, J. Fonson, geslagen.
Hanger : 31 mm, 1,2 mm.

Vz. Buste van Guido Gezelle in profiel naar rechts.

Langs de rand in reliëf en gescheiden :

GUIDO GEZELLE

Rechts onder langs de rand de ingegrifte signatuur
in schrijffletters :

Jul Lagae †

Kz. Op effen veld vier regels, in reliëf :

ZOO SPREKE EN / ZOO DENKE EN / ZOO DICHTEN EN / ZOO DOE'K

Effen rand met holle vermelding : J. FONSON

Voor biografische gegevens over Gezelle (Brugge 1 mei 1830 - 27 november 1899) zie het artikel van Karel De Busschere "Gezelle, Guido, priester-dichter" in het "Nationaal Biografisch Woordenboek", deel 10, p. 194-227.

Lagae en Gezelle waren kennissen. De beeldhouwer schreef in een van zijn brieven : "Ik heb den dichter goed gekend, zelf

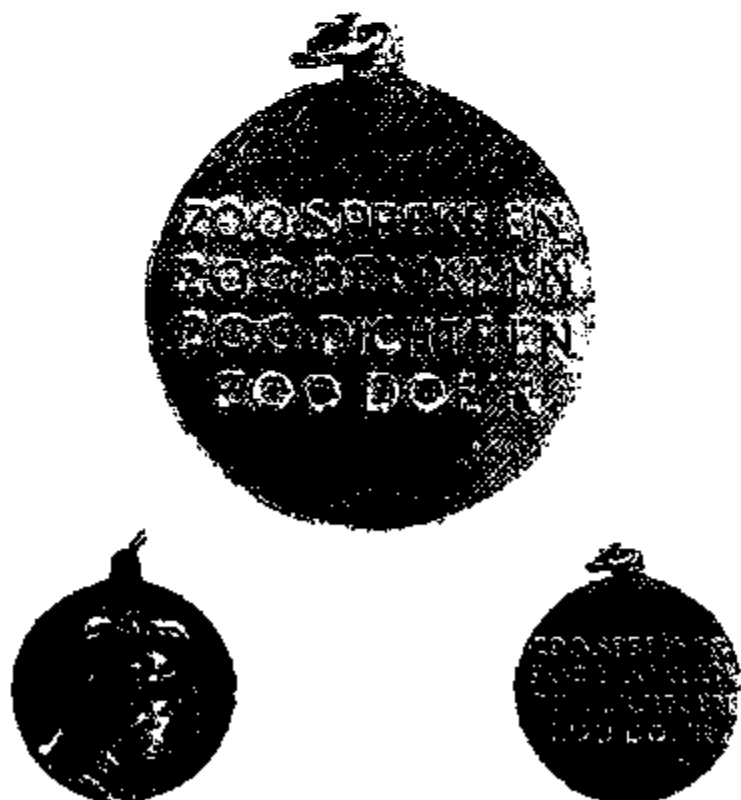
woonde ik twee maanden te zijnent, tijdens ik zijn portret boetsaerde" (54).

Gezelle vermeldde Lagae tevens in de laatste strofe van "Memento homo"-titelvariant "Vas figuli" - uit "Rijmsnoer". Hij schreef dit gedicht op 24 oktober 1894 :

"Zoo dichtte ik, als Lagae mijn beeld
zorgvuldig venaarde,
en postte mij, onsterf'lijk na ...
in pottbakkersaarde."

In dezelfde periode schreef Gezelle te Kortrijk op 15 november 1894 het gedicht "In te Sparavi" en droeg het op "Aon J. Lagae, den beeldkunstenaar". Hij publiceerde het in "Biekerf", 1895, jg. 6, p. 39-41.

Lagae beschouwde de afbeelding van de Gezellefiguur als zijn terrein. Hij nam bij Geselles overlijden het dodenmasker en de afgietsels van de handen. In 1902 vervaardigde hij de buste, die te Kortrijk bij O.L.Vrouwkerk op 20 april 1903 werd ingehuldigd, en maakte tevens de buste en het standbeeld, die te Brugge in de meimaand van het Gezellejaar (1930) werden onthuld. In 1928 protesteerde hij zelfs bij Jan Grauls, voorzitter van het Gezellecomité, tegen het uitschrijven van een wedstrijd voor het monument, waarin hij, zoals achteraf bleek, alleen Floris Jaspers als konkurrent had (55). In 1930 liet hij zijn Gezellekop in de handel komen (56).



Het versje op de keerzijde dagtekent uit de Kortrijkse periode van de dichter. Het werd in 1879 of 1880 geschreven en hoort thuis in *"Rijmsken, nageldeuntjes, spakerlingen, enz."*

Bij vergelijkend onderzoek van medaille en hanger op eenzelfde schaal gefotografeerd blijkt alleszins de keerzijde van de hanger geen schaalverkleining van de medaille te zijn.

Beide stukken zijn ongedateerd. Gallynck, wellicht na raadpleging van Jan Lagae, jongste zoon van de kunstenaar, schoof in de zestigerjaren 1905 als uitgiftedatum naar voor (57). Dit is in tegenspraak met de getuigenis van Lagaes vriend de dichter Arnold Goffin, die in zijn monografie schrijft : *"Il fit d'abord, dans un buste, la physionomie douce et soucieuse de Gezelle ... et ce buste fut placé sur le monument, érigé avant la guerre, à Courtrai. Plus récemment, il lui consacra une médaille..."*. In zijn overzicht van de werken situeert hij het stuk in de periode 1909-1931. Aloïs Walgrave nam in zijn boek *"Gedichtsgroei - Studien op G. Gezelle"*, verschenen in 1914 als frontispice een afbeelding van het Gezellemedaillon op. In een later werk van dezelfde auteur *"Het leven van Guido Gezelle Vlaamschen priester en dichter"*, verschenen in 1924 beeldde hij de Gezellepenning af, zoals deze medaille ook genoemd werd (58). Een preciese datering blijft voorsnog onmogelijk.

De firma Fibru-Fisch bezit een schets van de voor- en keerzijde van de medaille onder de nummers 17.406/Fo en 17.406 A.

*

*

*

Het is niet uitgesloten dat Jules Lagae tevens een medaille zou vervaardigd hebben met de beeltenis van Generaal Saavedra. In de periode 1906 - 1914 vervaardigde hij het monument van de Argentijnse onafhankelijkheid, gedenkteken van de Twee Congressen, met het standbeeld van Saavedra. Zijn inzending kwam bekroond uit een wedstrijd met 74 deelnemers. Het werd in samenwerking met de architect Eugène Dhulicque opgericht op de Meiplaats te Buenos Aires. Arnold Goffin vermeldt in zijn overzicht van Lagaes werken onder de titel *"Médaillons et médailles"* Saavedra. Dergelijke medaille is bij de afstammelingen van Lagae echter onbekend.

De firma Fibru-Fisch tenslotte bezit een schets van de voorzijde van een medaille, die een zekere Vervliet voorstelt. Dit nummer 17.410/Fo is toegeschreven aan Lagae en gedateerd 1930. Ze stelt de buste van Vervliet naar rechts voor. Rondom de tekst : **EMILE VERVLIET 1876 - 1930**. Bij de nakomelingen van de kunstenaar is ze eveneens onbekend.

NOTEN

1. THIEME-BECKER, *Allgemeines Lexikon des Bildenden Künstler*, Leipzig, 1928, dl. 22, p. 216.
Raus VOLLMER, *Allgemeines Lexikon des Bildenden Künstler des XX. Jahrhunderts*, Leipzig, 1936, dl. 4, p. 154.
E. BENEZIT, *Dictionnaire critique et documentaire des peintres, sculpteurs, dessinateurs et graveurs*, Parijs, 1976, dl. 4, p. 378.
2. Arnold GOFFIN, *Le sculpteur Jules Lagae*, Parijs, Kortrijk, Brussel, z.d., p. 26-27, 54-56.
3. Gustave VANZYPE, *Noties sur Jules Lagae, Membre de l'Académie*, in *Jaarboek van de Koninklijke Belgische Academie - 1935 - C*, Brussel, 1935, p. 87-111.
4. Jacques LAVALLEYE, *Lagae Jules*, in *Biographie Nationale publiée par l'Académie Royale des sciences, des Lettres et des beaux-arts de Belgique*, Brussel, 1970, dl. 35, fasc. 2, p. 497-500.
5. Hubert GELLYNCK, *Lagae, Jules, beeldhouwer*, in *Nationaal Biografisch Woordenboek*, Brussel, 1962, dl. 1, p. 649-653.
6. *Stad Roeselare - Eeuwfeest der geboorte van Jules Lagae, beeldhouwer 1862-1962*, Roeselare, 1962, p. 20, nrs. 35-51.
7. Jan LAGAE, *Retrospectieve Tentoonstelling Jules Lagae*, Schaarbeek, 1963, p. 11, nrs. 60-74.
8. *Médailles historiques de Belgique publiées sous les auspices de la Société Royale de Numismatique*, Brussel, dl. 2, p. 63-64, 128-129, 165-167 ; dl. 3, p. 27.
L. FORREZ, *Biographiaal Dictionary of Medallists*, New York, 1970, dl. 3, p. 267-268 ; dl. 7, p. 527.
9. Charles LEFEBURE, *Exposé succinct et chronologique de la frappe patriotique de nécessité, de bienfaisance et commémorative en Belgique occupée*, Brussel, 1923, p. 79, 125, 142, 259, 271.
10. *Kamer der Volksvertegenwoordigers, Verzameling van Munten en Penningen*, Brussel, 1930, p. 190, nr. 3 ; p. 194, nr. 15 ; p. 194, nr. 16 ; p. 199, nr. 3 ; p. 200, nr. 4 ; p. 207, nr. 10 ; p. 208, nr. 18 (foutieve datering 1928 i.p.v. 1926 en foutieve schrijfwijze van de naam).
11. *Conseil provincial du Brabant - Procès-Verbaux des séances - Sesszons 1888*, Brussel, 1924, p. 246.
12. Alphonse DE WITTE in *La Médaille en Belgique au XIXe siècle*, Brussel, 1905, p. 26-27.
13. André DESPRETZ, *Jules Lagae, een vreemde send in de bijt*, in *Tijdschrift voor Numismatiek*, dl. 25, nr. 2, 1975, p. 17-21.
14. *Revue Belge de Numismatique*, Brussel, 1903, jg. 59, p. 408.
15. Alphonse DE WITTE in *Médailles historiques de Belgique...*, dl. 2, p. 55-56, nr. 26, pl. XV.
16. Alphonse DE WITTE in *Médailles historiques de Belgique...*, dl. 2, p. 63-64, nr. 34, pl. XVII.

- L. FORRER, *Biographical Dictionary of Medallists*, New York, 1970, dl. 3, p. 267-268.
17. *Le Salon 1901*, Brussel, 1901, nr. 143.
18. *Le Salon 1900*, Brussel, 1900, nr. 91, zilver.
Le Salon 1901, Brussel, 1901, nr. 140, zilver en brons.
19. L. FORRER, cfr. noot 16.
20. De heer Lucien Jurion uit Péruwelz was zo vriendelijk deze gegevens mee te delen.
21. Alphonse DE WITTE in *Médailles historiques de Belgique...*, dl. 2, p. 128-129, nr. 75, pl. XXXIII.
22. *Salon Triennal des Beaux-Arts*, Brussel, 1903, nr. 1514.
Grosse Berliner Kunst-Ausstellung 1903, Berlijn, 1903, nr. 1'69.
L. FORRER, *Biographical Dictionary of Medallists*, New York, 1970, dl. 7, p. 527.
23. L. FORRER, cfr. noot 16.
Revue Belge de Numismatique, Brussel, 1903, jg. 59, p. 408.
De medaille wordt vermeld in Frédéric ALVIN, *Les Portraits en médailles des célébrités de la Belgique*, Brussel, 1916, p. 80.
24. Société Anonyme des Usines Remy, *Souvenir des fêtes organisées à l'occasion de l'Inauguration de la Statue d'Edouard Remy, Fondateur des Usines et du cinquantième anniversaire = 1855 - 1905 = de la Fondation des Usines de Wijgmaal*, 1905.
Aanvullende gegevens werden mij bezorgd door Marc ROUWET, auteur van *Sprokkelingen uit de geschiedenis van Wijgmaal aan de Dijle*, (1975), waarvoor mijn dank.
Edouard LAOIRE in *Médailles historiques de Belgique...*, dl. 2, p. 165-167, nr. 103, pl. XLI.
De medaille staat vermeld in Frédéric ALVIN, *Les Portraits en médailles des célébrités de la Belgique*, Brussel, 1916, p. 77.
25. Victor TOURNEUR in *Médailles historiques de Belgique...*, dl. 3, p. 27, nr. 25, pl. IV.
Frédéric ALVIN, *Les Portraits en médailles des célébrités de la Belgique*, Brussel, 1916, p. 83.
W. VAN DEN STRENE, *Portretpenningen van leden van de wetgevende kamers*, Antwerpen, 1957, K.G.M.P., p. 14, nr. 64.
26. Paul VAN MOLLE, *Het Belgisch Parlement 1894-1962*, Ledeberg-Gent, 1969, p. 338-339.
R. BONHAERENS, *Hexvel (Van Den)*, in *Belgische Koloniale Biografie*, Brussel, 1958, dl. 5, p. 421-424.
27. *Manifestation en l'Honneur de Monsieur J. Van den Hauvel, Ministre d'Etat, offerte par ses stagiaires, ses disciples et ses amis - Gand 22 décembre 1907*, Antwerpen, 1907, p. 5-6.
28. Hubert GELLYNCK, *Logae, Jules, beeldhouwer*, in *Nationaal Biografisch Woordenboek*, Brussel, 1962, dl. 1, p. 652.

29. L. FORNER, cfr. noot 22.
30. Charles LEFEBURE, *Exposé... de la frappe... en Belgique occupée*, Brussel, 1923, p. 79, nr. 908, pl. LVIII.
31. Arnold GOFFIN, *Le sculpteur Jules Lagae*, Parijs, Kortrijk, Brussel, z.d., p. 56.
Gustave VANZYPE, *Notice sur Jules Lagae, Membre de l'Académie*, in *Jaarboek van de Koninklijke Belgische Academie - 1936 - C*, Brussel, 1935, p. 111.
32. Charles LEFEBURE, *Exposé... de la frappe... en Belgique occupée*, Brussel, 1923, p. 125, nr. 1455, pl. XXXVI.
33. Id., p. XXIII en 142, nr. 1653, pl. XLIII.
De medaille staat ook vermeld in W. VAN DEN STEENE, *Fortretpenningen van leden van de wetgevende kamers*, Antwerpen, 1957, E.G.M.P., p. 1f, nr. 51.
34. *Société Générale de Belgique 1822 - 1972*, Brussel, 1972, p. 69-71.
35. *Le Nouveau Jardin Pittoresque*, Brussel, 1913.
E. DE SEYN, *Dictionnaire biographique des sciences, des lettres et des arts en Belgique*, Brussel, 1935, dl. 1, p. 108.
Jean PINET, *Histoire de l'art des jardins - Du XVIIIe siècle à nos jours*, Gembloux, 1977, nr. 313.
Professor PINET, verbonden aan de afdeling Tuinarchitectuur en Landschap van de Industriële Statehogeschool te Gembloux deelde aanvullende gegevens mee, waarvoor mijn dank.
36. Meegedeeld door Mvr. M.J. Portois-Lagae, kleindochter van de kunstenaar.
37. Charles LEFEBURE, *Exposé... de la frappe... en Belgique occupée*, Brussel, 1923, p. 259, nr. 2972, pl. LXXXVIII.
38. Universiteitsbibliotheek Gent, *№. III/16 Frédéric de Smet*, reekwoord : J. Lagae.
39. Arnold GOFFIN, *Le sculpteur Jules Lagae*, Parijs, Kortrijk, Brussel, z.d., p. 47-48.
40. Inventarislijst van de firma Jules Fonsou. Meegedeeld door de Heer Jan Lippens, Conservator Penningkabinet, Koninklijke Bibliotheek Albert I te Brussel.
41. Charles LEFEBURE, *Exposé... de la frappe... en Belgique occupée*, Brussel, 1923, p. 271, nr. 3102, pl. LXXXVIII.
42. Paul VAN MOLLE, *Het Belgisch Parlement 1894-1968*, Ledeberg-Gent, 1969, p. 231.
De Rosselearse Weekbode, jg. 1, 21.06.1947.
43. Hubert GELLYNCK, *Lagae, Jules, beeldhouwer*, in *Nationaal Biografisch Woordenboek*, Brussel, 1962, dl. 1, p. 652.
44. *Stad Housseleare - Verslag over het bestuur en den toestand der stadsaaken. Dienstjaar 1919-1920*, Rosseleare, 1923, p. 14.
45. *De Housselearsche Bode*, jg. 3, 2 oktober 1921.

46. *Ville de Liège - Société Royale des Beaux-Arts - Salon triennal de 1924*, nr. 673.
47. *Verzameling van Munten en Penningen. Kamer der Volksvertegenwoordigers*, Brussel, 1930, p. 194.
M. VAN DEN STEENE, *Portretspanningen van leden van de wetgevende kamers*, Antwerpen, 1957, E.G.M.P., p. 19, nr. 95.
48. De heer J. Devleeschauwer, Bibliothecaris-archivaris van het Provinciaal Gouvernement van Brabant was zo vriendelijk de biografische gegevens mee te delen.
49. *Conseil provincial du Brabant - Procès-Verbaux des séances - Séances de 1923*, Brussel, 1924, p. 235-254.
50. Cfr. noot 46.
51. *Geneeskundig tijdschrift voor België*, jg. 1, nr. 17, 15 september 1910, p. 283-284.
F. TERRIEM, *E. Gallemaerts (1860-1935)*, in *Archives d'Ophthalmologie*, Parijs, januari 1936, dl. 53, nr. 1, p. 77-79.
G. KLEEFELD, *Emile Gallemaerts (1860-1935)*, in *Annales d'oculistique*, Parijs, februari 1936, dl. 173, 2e afl., 96-100.
Décès de M. Le Professeur Emile Gallemaerts, Membre titulaire, in *Bulletin de l'Académie de Médecine*, 1936, 6e série, p. 2-6.
Marcel DAMIS, *Notice sur la vie et les travaux de Emile Gallemaerts Professeur honoraire de la Faculté de médecine (18 juillet 1860 - 31 décembre 1935) in Rapport d' l'Université Libre de Bruxelles sur l'Année Académique 1935-1936*, Brussel, 1937, p. 85-89.
Gegevens meegedeeld door Mevr. M.J. Portois-Lagae, kleindochter van de kunstenaar.
52. Meegedeeld door Mevr. M.J. Portois-Lagae, kleindochter van de kunstenaar.
53. Luc SCHNEPENS, *De Provincieraad van West-Vlaanderen*, Tielt, 1976, dl. 1836-1921, p. 626-627, nr. 471.
Gulden Jubelfeest der heeren J. Vanhaeghe, als lid der Bestendige Deputatie en E. Jean, als provincieraadslid - 18 juli 1928, Brugge, 1928.
54. A.M.V.C., brief aan Jan Grauls gedateerd 10 oktober 1928.
55. Id.
56. A.M.V.C., brief aan Emmanuel de Boer gedateerd 5-6 april 1930.
57. Cfr. noot 28.
58. Aloïs WALGRAVE, *Het leven van Guido Gezelle Vlaamschen priester en dichter*, Amsterdam, 1923-1924, dl. 2, p. 314.

André DESPRETZ